



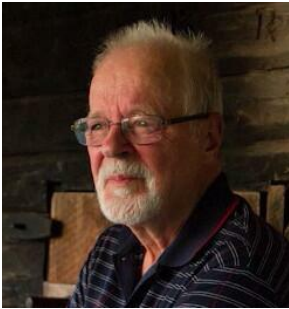
# VUOLLE-APIALAN SUVUN VAIHEITA VUOSINA 1895-1935

RISTO VUOLLE-APIALA  
2023



# VUOLLE-APIALAN SUVUN VAIHEITA VUOSINA 1895-1935

Teksti: Risto Vuolle-Apiala  
Lay-out: Risto Vuolle-Apiala  
Kuvat: Vuolle-Apialan sukuarkisto  
Copy.right Risto Vuolle-Apiala  
Kustantaja: Karoliina ja Kustaa Lindeman säätiö  
Erillinen painos 50 kpl  
Jyväskylä 2023



## JOHDANTO

Vuolle-Apialan 1900-luvun alkupuolen sukupolvi muodostui Kustaa Adolf Lindemanin ja hänen toisen vaimonsa Karoliinan suuresta lapsijoukosta. Monet heistä olivat isänsä tapaan ennakkoluulottomia yrittäjiä jotka osallistuivat myös silloisiin yhteiskunnassa esiintyviin yleisiin sekasortoiseinkin tapahtumiin aktiivisella tavalla. Osallistuminen käsitti yhteisiä hankkeita sekä yksilöllistä toimintaa omissa elinpiireissä.

Tekstin sisältö perustuu vanhojen sukulaisten kertomuksiin, sukuarkiston tietoihin sekä kirjoittajan omaan harkintaan silloin, kun johonkin tapahtumaan tai ajankohtaan ei ole löytynyt historiallista dokumentointia. Tässä yhteydessä on todettava, että suku ei ole tapaamisistaan tai yhteisistä päätöksistään tehnyt säilyneitä muistioita. Henkilöitten välinen kirjeenvaihtokin on ollut hyvin neutraalia, arkipäiväisiä asioita ja uskonnollisia toivotuksia käsittävää. Asia selittyy myös osaltaan silloisista maan venäläistämistoimista ja 1. Maailmansodan aikaisesta sensuurista.

Suvun sukunimi vaihdettiin vuonna 1906 Lindemanista Vuolle-Apialaksi suvun vanhojen asuinpaikkojen mukaan. Tämä selittää osaltaan sukunimien tilanteen ennen ja jälkeen nimenvaihdon.

Lähteitä:

Jorma Sarama, Opinnäyte Jämsän riidoista ja parjauksista. Jyväskylän yliopisto Suomen historian laitos 2003.

Kai Korte, Ministerit tulivat ja menivät. ( Sivut 29 - 36) Jalmarin oikeustaistelu. Gummerus 1992.

Vuolle-Apialan sukuarkisto. Kansallisarkisto Jyväskylä

# TAPAHTUMIA VUOSINA 1895-1935 VUOLLE-APIALAN SUVUN PIIRISSÄ

## OSALLISTUJAT:

Kustaa Lindeman 1842 - 1922 räätäli ja nahkatehtailija Jämsä.  
Hänen vaimonsa Karoliina Manula 1847 - 1911

Aura Lindeman/Vuolle-Apiala 1841 - 1943. opettaja, Koskenpää.

Kustaa Lindeman (Verkkalan Kustaa)/Vuolle-Apiala 1873 - 1959 maanviljelijä, tehtailija Koskenpää.  
Hänen vaimonsa Maria Nordström 1872 - 1905 ja Esteri Kaakko/Koskela 1885 - 1945  
Pojat Emil ja Niilo.

Joonas Lindeman/Vuolle-Apiala 1874 - 1930 opettaja, liikemies Helsinki, Jämsä.  
Puoliso Anna Stigell 1875 - 1953 opettaja

Hjalmar (Jalmari) Lindeman /Vuolle-Apiala 1876 - 1970 fil. tohtori, liikemies Helsinki.  
Puoliso Clara Schafsteck 1890-1973

Väinö Lindeman /Vuolle-Apiala 1879 - 1960 nahkateknikko, tehtaanjohtaja Jämsä.  
Puoliso Alma Helene Lochner 1884 -1972

Anna K. Lindeman/Vuolle-Apiala 1882 - 1955 opettaja ja yrittäjä Helsinki.

Emil Lindeman 1884 - 1902 lukiolainen. Jämsä.

Edla Johanna (Hanna) Lindeman/Silfvast 1886 -1977 , prokuristi Helsinki.  
Puoliso Johannes Silfvast 1867 - 1932 lääketieteen tohtori.

Aleksi (Ali) Lindeman/Vuolle-Apiala 1889 - 1918, opiskelija, luutnantti. Helsinki, Vaasa.

Aino Karoliina Lindeman / Kallio/Rouhunkoski 1891 - 1970, kirjakauppias Jämsä.  
Puolisot Vilho Kallio ja Mauno Rouhunkoski.

Severus Konkola nuorempi Jämsä. Oopperalaulaja ja Vitikkalan omistaja vuoteen 1915.

Kenraalikuvernööri Frans Albert Seyn (Venäjän Tsaarin korkein edustaja Suomessa 1909 - 1917)

Jääkäriiliike 1915 - 1917

Pietarin Nikolain Ratsuväkiopisto.

Venäläinen 3. Itämerenmaalainen ratsurykmentti Vaasa, Äetsä ja Lauttakylä (Huittinen).

Eversti Karl Fredrik Wilkama, myöhemmin puolustusvoimien komentaja.

Ohrana - Venäjän salainen turvallisuuspoliisi

Oskari Tokoin johtama Suomen Senaatti 1917

Tasavallan Presidentti Kaarlo Juho Ståhlberg

## NÄYTTÄMÖ

Eletään 1900-luvun alkua, jolloin Suomi kuului Venäjän keisarikuntaan. Venäjän hallintoa johti keisarin nimittämä kenraalikuvernööri ja hänen alaisensa kuvernöörit eli alueelliset maaherrat. Maahan oli lisätty runsaasti venäläistä sotaväkeä, jota johdettiin Viipuriin sijoitetusta komentopaikasta. Tämän taustalla olivat ensimmäiset viitteet mahdollisesta suursodasta Euroopassa. Vakavia uutisia tuli varsinkin levottomalta Balkanilta. Samalla venäläisten viranomaisten suhtautuminen Suomessa toteutuneeseen demokraattiseen elämänmuotoon koveni ja maan venäläistämisen pyrkimys tuli selkeästi esiin. Aikana ennen vuotta 1914 suvun jäsenet olivat Venäjän vallan alla synnyttyään ja elettyään sopeutuneet kuitenkin vallitsevaan tilanteeseen. Tulevaisuudesta oli kuitenkin aavistus, sillä esimerkiksi lukiolainen Emil kantoi vuonna 1901 kravatissaan merkkiä, jossa oli miekka, laki ja soihtu. Kukin oli löytänyt itselleen elämisen perusasiat, opiskelun, ammatin ja muut itselle sopivat elämisen edellytykset. Suurin osa sisarusarjasta päätyi vähitellen yrittäjiksi, jopa niin suuressa määrin, että toiminta sai merkittävät kansainväliset mittasuhteet.

Tässä vaiheessa olivat Jämsässä sijaitseva Lindemanin Nahkatehdas Oy ja Helsingissä toimiva Oy Nahka vakiinnuttaneet toimintansa. Uutena tulokkaana oli Koskenpään Tervatehdas Oy vuodesta 1909 alkaen. Lisäksi kansainvälisyyttä lisäsi se, että Jalmari oli saavuttanut kolme tohtorinarvoa Heidelbergin, Wuerzburgin ja Leipzigin yliopistoissa. Tällä valmiudella ja hänen monipuolisella kielitaidollaan tuli olemaan suuri merkitys, kun olot maailmassa mullistuivat ensimmäisen maailmansodan sytyttyä heinäkuussa 1914.

Suvun vanhin vuonna 1875 perustettu yritys Jämsän Lindemanin Nahkatehdas Oy valmisti teollisesti nahkaa ennen sotaa moniin tarkoituksiin sekä markkinoi tuotteet pääasiassa kotimaahan ja Venäjälle. Raakanahkoja tuotantoa varten tuotiin Venäjältä ja muualta maailmasta Etelä-Amerikkaa myöten. Samaan aikaan Oy Nahka Helsingissä valmisti nahkasta jalkineita ja toi maahan samalla aikaa kuivattuja raakanahkoja mm. Jämsän tehtaalle. Lisäksi syntyi Jalmarin yritys Vuodantuonti Oy. Yritysten listalla olivat myös ulkomailla tehdyt nahkateollisuuden koneet.

Verkkalan Kustaan omistaman Koskenpään Tervatehtaan tärkeimmät tuotteet olivat terva ja tärpähti. Puulaivojen aikana tervaa myytiin Vaasan kautta paljon Saksaan, Hollantiin ja Englantiin. Tervan tuotantoa häiritsivät kuitenkin vuosina 1915 ja 1921 tehtaalla tapahtuneet tulipalot. Tulipaloissa kuitenkin muuratut uunit ja pystyretortit säilyivät. Rakennusten lautaseinät ja katot saatiin kuitenkin rakennettua nopeasti uudelleen. Vuonna 1909 ostettu Koskelan mylly ja siihen liitetty saha olivat hyödyllisiä, koska ne paransivat merkittävästi Verkkalassa harjoitetun maatalouden, tervatehtaan sekä myöhemmin huopatehtaan tarvitseman puutavaran saantia.



Vasemmalla Oy Nahkan toimitilat Siltasaarenkatu 5 kohdalla Helsingissä. Oikealla Lindemanin Nahkatehdas Oy:n uudisrakennus Jämsässä joen varrella.

Kuvat V-A sukuarkisto



Joonaan omistama Vitikkalan saha Jämsässä



Verkkalan Kustaan omistama tervatehdas Koskenpäällä

## VUONNA 1914 ALKOI ENSIMMÄINEN MAAILMANSOTA

Sodan todellisuus tuli myös Suomen alueelle. Venäläisiä sotilaita tuli maahan lisää Saksan mairinnousun pelossa. Lukumäärä oli pian yli 100 000 eri puolille maata sijoittuneena. Saksa sulki Itämeren eteläisen alueen ja vientikauppa hiljeni. Venäjä alkoi valvoa Suomen alueen rajoja aloittaen laajat kaarenmuotoiset linnoitustyöt siten, että keskipisteinä olivat Viipuri ja Helsinki. Työn tekijöiksi tuotiin mm. tuhansia kiinalaisia. Uloimpia linnoitustöitä tehtiin mm. Viitasaarella. Ainoiksi yhteyssuunniksi jäivät Ruotsi Tornion kautta ja Pietari. Tämä kaikki vaikutti suuresti suvun yritysten toimintaan. Myönteistä oli se, että Venäjän armeija tarvitsi runsaasti nahkateollisuuden tuotteita, kuten nahkaa, saappaita, satuloita sekä myös tervaa. Tärkeimmäksi kauppapaikaksi muodostui Viipuriin sijoitettu Intendentuurikonttori, jonka kautta Suomeen sijoitetut joukot suorittivat hankintansa. Jalmari oli venäjänkielen taitoisena jo aikaisemmin saanut luotua suhteet mainittuun konttoriin. Sodan sytyttyä tämä seikka helpotti suvun tehtaitten kauppaa ja merkitsi myös hintojen noustua erittäin kannattavaa liiketoimintaa. Sotalakien tultua voimaan kaventuivat samalla tavallisten kansalaisten mahdollisuudet normaaliin elämään. Sotasensuuri rajoitti kaikkea tiedonvälitystä ja julkaisutoimintaa. Ohrana alkoi valvoa

tehokkaammin kansalaisten toimia. Esimerkiksi kirjeissä ei voinut olla vuosikausiin mitään poliittista tai arkaluontoiseksi katsottavaa esimerkiksi sotaan liittyvää asiaa.

## JALMARI HAKI TYÖPAIKKAA KENRAALIKUVERNÖÖRILTÄ

Jalmari on saapunut ennen sodan syttymistä Suomeen Saksasta ja hakenut juristille sopivaa työpaikkaa ja toimeentuloa. Hän lähetti kirjeen pahamaineiselle kenraalikuvernööri Seynille ja pyysi nimitystä koulutustaan vastaavaan tehtävään. Seyn nimittikin hänet marraskuussa 1915 uuden Keisarillisen Suomen Senaatin lakineuvoston nuoremaksi lakineuvokseksi. Tämä lähinnä venäläisten tarkoituksien toteuttamiseksi muodostettu uusi elin oli suomalaisten keskuudessa epäsuosittu. Tällä tavoin hänen elämäkuvionsa vakiintui hetkeksi, vaikkakin hiukan kyseenalaisella tavalla. Samalla hän osallistui sisarustensa perustaman ja omistaman Oy Nahkan toimintaan. Tästä hänelle oli suurta hyötyä tulevaisuudessa, koska pääammatti päättyi lopulta yllättävällä tavalla. Tässä yhteydessä on syytä huomata, että Jalmaria ei kiinnostanut tavanomainen yksityinen lakimiehen ammatti.

## SUOMESSA HERÄÄ ITSENÄISYYSHANKKEITA

Suomessa olivat alkaneet samana vuonna värväystoimet jääkärikoulukseen Saksaan. Joonakseen otti yhteyttä vanha tuttu oopperalaulaja ja Vitikkalan tilan omistaja Severus jr. Konkola. Hän oli lähdössä Saksaan ja pelkäsi, että Venäjän virkakoneisto takavarikoisi Vitikkalan kartanon tämän seurauksena. He sopivat kertomusten mukaan siitä, että Joonas ostaa Vitikkalan häneltä. Samalla olisi ”sovittu”, että sen jälkeen kun Suomi on itsenäistynyt, kauppa puretaan. Ei kestänyt kauan, ennenkuin Ohranan viranomaiset jo kuulustelivat Joonasta. Syynä oli se, että hän ei ollut muuttanut asumaan Helsingistä Vitikkalaan. Valekaupan epäilyt olivat nopeasti levinneet. Ensin Vitikkalaan muutti hänen vaimonsa Anni ja lopulta samana vuonna hänenkin itse oli pakko tulla Jämsään. Tällä tavoin tilanne saatiin rauhoittumaan ainakin viranomaisten osalta.

Severus jr. Konkola oli Alin nuoruuden tuttava, jolta hän sai nopeasti tiedon jääkärivärväyksestä. Ali oli ehtinyt palata Leipzigista ja Thyringenistä historian opinnoista juuri ennen sotaa ja harkitsi myös jääkäriksi lähtemistä. Saksan kielen taitoisena hän olisi pärjännyt siellä varsin hyvin upseerin arvoon asti. Kun isä Kustaa sai kuulla asiasta, hän aavisti että asialla voisi olla vakavat seuraukset. Joonas, Väinö, Jalmari, Aleks, Anna K., Hanna ja Kustaa kutsuttiin koolle miettimään asiaa. Neuvottelu tapahtui Lindemanissa Jämsässä. Nuorinta sisarta Ainoa ei saatu paikalle. Jalmarin mukaan tämä mieluummin istui Helsingin kahviloissa aikaansa viettämässä.

Tilaisuus alkoi vasta sitten, kun Anna K. ja Hanna saapuivat Helsingistä myöhästyneenä paikalle. Laivamatka Lahdesta oli ollut tuulinen ja hidas. Naiset ovat merisairaita ja samalla huonolla tuulella. He aloittavat veljiensä moittimisen siitä, että



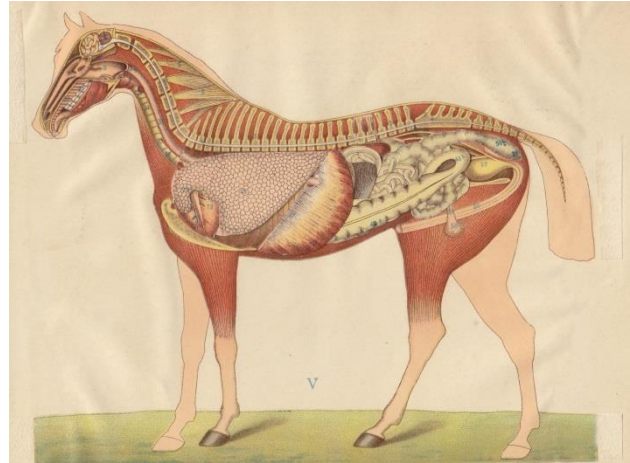
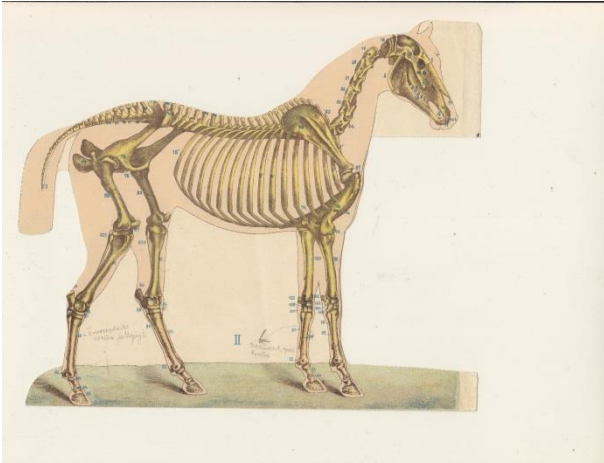
he eivät olleet hoitaneet kunnolla äiti Karoliinan hautaa, Lindemanin talon seinien maalaukset ovat edelleen huonossa kunnossa ja Kirvesniemen saunalta puuttui polttopuuta. Samoin useitten yhteisten hankkeitten osallistumismaksuja ei ole tullut sovitulla tavalla. Miehet kuuntelivat naamat punaisina kovaäänistä moittimista. Väinö yritti selittää asiaa kunnes Isä Kustaa hermostui ja keskeytti alkavan suukovun. Hän kehotti naisia olemaan hiljaa ja sanoi, että nyt kyseessä onkin paljon vakavampi kaikkia koskeva asia.

Tilaisuuden alussa Ali selostaa omaa ajatustaan sotilasurasta, ja sitten kukin saa puheenvuoron. Sen aloittaa Joonas, jolla on jo henkilökohtaista kokemusta Vitikkalan kauppaan liittyen. Yksimielisen keskustelun tuloksena oli se, että seurauksena lähdöstä olisi ollut kaikkien yritysten takavarikoinnin pelko Venäjän valtiolle. Tätä korosti lisäksi se, että sukunimi ja yritykset olivat ennestään tuttuja venäläiselle virkakoneistolle. Ali ei aluksi ymmärtänyt asian vakavuutta, mutta luopui jääkärihankkeesta sitten, kun asiaa hänelle perusteltiin riittävästi. Hänen varovaisuutensa perustui lähinnä siihen, miten hänen kaveri- ja lähipiirinsä jääkärihenkiset reagoisivat asiaan. Tilanne näytti hänen kannaltaan toivottomalta sillä hetkellä. Niinpä hän kysyi mitä hänen muitten mielestä sitten tulisi tehdä.

## ALI HAKEUTUI PIETARIIN UPSEERIKOULUTUKSEEN.

Jalmari teki ehdotuksen, että Alin tulee hakeutua mieluummin Venäjälle sotilaskoulutukseen, jotta hän voisi olla tarvittaessa avuksi aikanaan myös suomalaisten mahdollisille itsenäisyshankkeille. Ensiksi tuli mieleen Pietarin Nikolain Ratsuväkiopisto, josta parissa vuodessa voi valmistua upseeriksi. Saman opiston olivat aikanaan käyneet Mannerheim ja monet muutkin aikanaan korkealle nousseet suomalaiset upseerit. Aleksin oli pakko hyväksyä tosiasiat. Hän päätti hakea mainittuun oppilaitokseen.

Venäjänkielen taitoisen Jalmarin johdolla päätettiin käynnistää hakemusten toimittaminen mainittuun opistoon. Opistoon otettiin lähinnä aatelisten ja tunnettujen perheitten poikia. Lisäksi takana tuli olla vaikutusvaltaisia suosittelijoita. Ensimmäisellä hakukerralla Alin pääsy ei onnistunut, mutta toisella kerralla Jalmari oli saanut suosittelijaksi Viipurin esikunnan kautta oikeat henkilöt. Tällöin pääsy varmistui opistoon vuoden 1914 lopulla. Tämä seikka varmisti osaltaan sen, että suvun yritysten toiminta oli voinut jatkua häiriöttä koko ensimmäisen maailmansodan ajan.



Yllä kuvia Nikolain Ratsuväkiopiston hevosta koskevasta oppikirjasta. Hevoset olivat silloisessa sotilaskoulutuksessa elintärkeitä, koska ne mahdollistivat joukkojen nopean siirtymisen alueelta toiselle. Hevosten anatomian joutuivat upseerioppilaat opettelemaan yksityiskohtaisen tarkasti, alkaen luurangosta päättyen sisuskaluihin, verenkiertoon ja lihaksistoon. Muukin sotilaskoulutus oli oppikirjojen mukaan erittäin perusteellista ja ammattimaista.

Kuva V-A sukuarkisto



Nikolain Ratsuväkiopiston junkkereita ryhmäkuvassa. Ali Vuolle-Apialan pää näkyy kuvan keskellä kahden miehen hartioitten välissä. Kaikilla on rinnalla tuntematon, luultavasti koulutukseen kuuluva kunniamerkki. Sen laadusta ei ole tarkempaa tietoa. ”Rähinäremmi ” kunkin rinnalla on tarkoitettu raskaan ratsuväen miekan kantatusta varten.

## VUODET 1915 JA 1916 OLIVAT ”RAUHALLISTA” AIKAA SUOMESSA

Tämä vuosi kului rauhallisesti ja suvun yritykset toimivat tyydyttävästi hankalissa sodan olosuhteissa. Tämä toteutui sillä saksalaisten maihinnousua ei tapahtunut eikä maa joutunut siinä vaiheessa taistelutantereeksi. Sukua kiinnosti miten Alin opiskelut Pietarissa sujuivat. Venäjän kielen taito parani nopeasti koulussa aikanaan opitun jatkona. Toisen silmän puolisoikeus ei haitannut, sillä hän sai lahjottua opiston lääkärin antamaan hyväksyvän terveystodistuksen. Kurssin todistuksen hän sai käteensä vuoden lopulla ja samalla ylennyksen ratsuväen kornetiksi (vast. vänrikkiä) Samalla hän haki komennusta Venäjän etelärintamalle mukaan sotaan. Näin ei kuitenkaan käynyt, sillä Suomessa olevilla joukko-osastoilla oli kova pula suomenkielen taitoisista tulkeista.

Komennus tulikin yllätyksenä Vaasaan sijoitettuun 3. Itämerenmaalaiseen ratsurykmenttiin. Siellä hänen palveluksensa käsitti lähinnä joukko-osaston sotilaitten tekemiä paikallisväestöön kohdistuneita rikkomuksia, kuten juopottelua, varkauksia ja tappeluita. Näistä rykmentille tuli ilmoitukset yleensä paikallisilta nimismiehiltä. Heidän kanssaan Ali joutui selvittämään, miten kussakin tapauksessa toimitaan. Tarkoituksena rykmentillä oli se, että paikallisten kanssa voitaisiin pitää rauhalliset välit. Tehtävässään hän onnistui siinä määrin, että hänet ylennettiin pian luutnantiksi. Kaikkiaan voidaan todeta hänen olleen lopulta myös onnekas tästä komennuksesta, sillä Venäjän huonosti menneellä etelärintamalla olisi hengenmeno nuorella kornetilla ollut varsin todennäköistä. Lopulta hänet siirrettiin Äetsään ja Huittisiin vastaaviin tehtäviin, ennen kuin hän erosi armeijasta.

## VUONNA 1917 LEVOTTOMUUDET LEVIÄVÄT SUOMESSA JA VENÄJÄLLÄ

Venäjän sotamenestys Saksaa vastaan sujui huonosti. Vuoden lopulla armeijan taistelukyky murtui ja vallankumouksellinen toiminta sai jalansijaa. Tämän seurauksena lokakuussa alkoi vallankumous. Suomen alueella poliittiset liikehdinnät lisääntyivät. Jalmarin osalta vuosi oli hankala, koska Oskari Tokoin Senaatti lopetti lakineuvoston ja irtisanoi kaikki virkamiehet. Jalmari ei hyväksynyt laittomaksi katsomaansa irtisanomista. Hän valitti asiasta vuosikausia valtioneuvoston eri hallinto-osastoille ja kolme kertaa maan hallitukselle. Hän jopa kirjoitti Amerikkaan paenneelle Oskari Tokoilta ja pyysi hänen apuaan asiassa. Tokoi ei kuitenkaan vastannut hänelle. Tätä jatkui vuoteen 1958 asti, jolloin Rainer von Fieandt'in hallitus päätti hylätä lopullisesti hänen korvaus- ja eläkevaatimuksensa. Tässä yhteydessä on todettava, että kaiken taustalla vaikutti hänen kenraalikuvernööri Seynille lähettämänsä kirje sekä hänen vastaanottamansa virka lakineuvostossa. Erottamisensa jälkeen hän ryhtyi toimimaan Osakeyhtiö Nahkan hallituksessa sekä sitä kautta myös liiketoiminnoissa. Tärkein tehtävä hänellä oli kansainvälisten kauppa-asioitten hoitaminen, kuten nahkojen ja ekstraktien hankinta. Samalla hän suoritti myös

jalkineitten myyntityötä. Tässä yhteydessä voidaan mainita Venäjän armeijan ennen sotaa tekemä yli 100 000 saapasparin tilaus.

Vuoden alussa Ali osaltaan sai eron Venäjän Armeijasta ja hän keskittyi Nahka Oy:n tarjoamaan työsuhteeseen. Tehtävänä oli hankkia nahkatehtaalle tarvikkeita ja kemikallioita syvemmältä Venäjältä aina Moskovaa myöten. Niitä oli vielä saatavana sieltä, koska vallankumous eteni hitaasti suuressa maassa. Samassa yhteydessä Kustaan poika Emil valmistautui kotimaassa matkustamaan etukäteen Alin sopimaan maatalousharjoitteluun Moskovan eteläpuolella sijaitsevalle maatilalle. Lokakuun vallankumous esti kuitenkin viime tipassa tämän hankkeen.

Suomessa Venäjän vallan rautessa suojeluskunnat ja punakaartit syntyivät. Ne aloittivat sotilaalliset harjoitukset kukin tahollaan. Näköpiiriin tuli mahdollinen yhteenotto Venäjän vallan sortuessa lähitulevaisuudessa. Tässä vaiheessa Ali oli Venäjällä siviiliasuisena liikemiehenä tietämättä, mitä Suomessa oli todella tapahtumassa.

#### VUONNA 1918 ALKOI VAPAUSSOTA

Kuvat V-A sukuarkisto



Vasemmalla Joonas ja eversti Wilkama Vitikkalan salissa valmistelemassa sotatoimia Längelmäelle ja Kuhmoisiin. Oikealla Jämsän Lindemanin piha samoihin aikoihin. Tykistöä on tuotu paikalle.

Tämän vuoden alussa alkoi nopeasti edennyt venäläisen sotaväen aseistariisunta Pohjanmaalla. Vähitellen tammikuussa muodostuivat punaisten ja valkoisten rintamat Längelmäelle ja Kuhmoisiin. Jämsässä muodostettiin eversti Wilkaman johdolla joukko-osastoja, joitten tehtävänä oli estää punaisia pääsemästä Längelmäeltä ja Kuhmoisista kohti valkoisten kannalta tärkeää Haapamäki- Jyväskylä- Pieksämäki ratayhteyttä. Näihin joukko-osastoihin liittyivät myös Kustaan pojat Emil ja Niilo. Emil liittyi ensimmäiseen Pohjois-Hämeen pataljoonaan ja Niilo toiseen. Jämsässä muodostettiin Wilkaman joukkojen Intendentuuriosasto (joukkojen huoltoa hoitava yksikkö). Sen johtajaksi tuli Joonas varavänrikin arvoisena (vänrikin arvo ilman sotilaskoulutusta). Osastoon kuuluivat Verkkalan Kustaa sekä hänen poikansa Niilo Lahden valtauksen jälkeen. Silloin Niilon pataljoona hajotettiin. Pääosa

pataljoonasta joutui Hennalaan vankien vartiointityöhön komentajaa majuri Kalmia myöten. Niilo vältti ilmeisesti Joonaan avulla joutumisen tähän hankalaan ja epämiellyttävään tehtävään. Joonaan osasto toimi sitten Viipurin valtauksen asti Wilkaman joukoissa. Sodan jatkuessa Suomessa Ali oli edelleen Moskovassa.

Jalmarin onnistui saada Helsingin punaisten päämajalta kulkutodistus Pietariin tehtäviä nahkateollisuuden hankintoja varten. Tällä tavalla hän pystyi toimimaan siellä ja Suomessa kaiken vallankumoushulinan aikana. Näillä matkoilla hän tapasi myös jollain Karjalan asemalla vanhan tuttunsa, Koskenpäältä peräisin olevan punapäällikkö Ali Aaltosen. Tapaaminen sujui tuttavallisesti. Helmikuun lopulla Jalmarin ja Ali tapasivat Pietarissa toisensa ja ottivat yhteyttä paikalliseen organisaatioon, joka auttoi suomalaisia pääsemään kotimaahan sodan jaloista. Verkkalan Kustaan poika Emil oli vallankumouksen puhjettua myös Pietarissa tervanmyyntimatalla. Kustaan lähettämän jämsäläisen venäjän kielen taitoisen kauppiaan Popoffin onnistui tuoda hänet sieltä kotimaahan turvaan. Vaarana oli se, että hänet olisi voitu pakottaa puna-armeijaan suoraan kadulta silloisen tavan mukaan.

Alin ja Jalmarin muodostama retkikunta lähti samoihin aikoihin Pietarista Suomea kohti mukanaan mm. unkarilaisia ja muitakin kansainvälisiä pakolaisia. Matka kulki Aunuksen kautta, jossa koko joukko kuitenkin pidätettiin. Siellä tapahtuneen diplomaattisen selkkauksen ja osaksi väkivaltaisenkin tilanteen jälkeen Suomessa estettiin 800 vangitun venäläisen sotilaan paluu kotimaahansa. Tällä tavoin asia selvisi ja pian joukko ilmoittautui Sortavalan suojeluskunnan esikunnassa. Ali ilmoittautui maaliskuussa valkoisten päämajassa ja astuu palvelukseen luutnantin arvoisena. Hänet sijoitettiin Etelä-Pohjanmaan rykmentin toiseen pataljoonaan. Alin tie päättyi kaatumiseen Hauholla huhtikuun 24. päivänä.

## SODAN JÄLKEEN TILANNE EUROOPASSA RAUHOITTUU.

Sodan jälkeen kaupalliset yhteydet maailmalle Venäjää lukuun ottamatta palasivat ja ihmiset voivat palata rauhanomaiseen työntekoon. Henkilökohtaiset asiat tulevat tärkeiksi. Esimerkiksi Jalmarin avioliitto saksalaisen Clara Schafsteekin kanssa toteutui pitkän odotuksen jälkeen. Clara muutti Suomeen vuonna 1921 ja alkoi antaa saksankielen tunteja halukkaille. Anna K. matkusti Caprille ja Väinö Kairoon. Joonaan ja Severus Konkolan välit Vitikkalan omistuksesta johtuen olivat viileät johtuen siitä, että kauppa ei kuitenkaan peruuntunut. Syynä asiantilaan kuitenkin pohjimmaltaan saattoi olla se, että Severukselta ei löytynyt riittävästi varoja suuren tilan takaisinostoon ja lisäksi Vitikkala saattoi olla jo Joonaan yritysten lainojen vakuutena. Joonashan osti samoihin aikoihin Vitikkalan sahan ja perusti Jämsän Puunjalostustehdas Oy:n. Suvun yritystoiminta sai uutta verta, kun Karlsruheessa dipl. insinööriksi opiskellut Niilo osti Keuruulta tervatehtaan. Silloin syntyi Keuruun

Terva Oy. Emil puolestaan tultuaan Yrjölään vävyksi, sai johdettavakseen jo ennestään toimineen kovasintehtaan ja sahan.

Joonas osallistui myös värikkäällä tavalla Jämsän paikallispolitiikkaan perustamalla oman sanomalehden ja vaikuttamalla myös puolustusvoimien uuden komentajan valintaan. Hän keräsi Wilkaman joukkojen tuttuja veteraaneja ja pyysi vastaanoton presidentti Ståhlbergille. Siinä tilaisuudessa hän esitti, että kenraaliksi ylennetty Wilkama tulisi nimittää virkaan. Hän esiintyi sen verran määrällisesti, että harmistunut presidentti oli lähellä heittää ulos koko lähetystön. Wilkamasta tuli lopulta kuitenkin komentaja, vaikka mainittu episodi saattoi jopa häiritä nimitystä.

## VUOSIEN 1919- 1932 VÄLINEN AIKAOLI ALUKSI HYVÄÄ AIKAA, MUTTA PÄÄTTYI LOPUKSI SUUREEN LAMAAN.

Vakavin ilmiö vuonna 1919 oli Espanjantaudin leviäminen Euroopassa. Laajalle levinneeseen tautiin kuoli tuhatmäärin ihmisiä pelkästään Suomessa. Taudin vaikutusta lisäsi se, että samalla maassa oli vakava elintarvikepula säännöstelyineen aina vuoteen 1923 asti. Suursodan jälkeen Euroopassa oli pulaa kaikesta. Se heijastui myös suvun yritysten toimintaan. Jämsän nahkatehdas alkoi tuottaa jalkineita pelkän nahkan lisäksi. Toiminta osoittautui pian vakavaksi virhearvioksi ja tappiot lisääntyvät.

Koskenpäällä Kustaa aloitti 1922 huopasten tuotannon. Se kuitenkin keskeytyi Räihänrannan tehtaan tulipaloon vuonna 1928. Tämän seurauksena jouduttiin rakentamaan uusi tehdas tietämättä tulossa olevasta suuresta lamasta. Kustaan yritykset selvisivät kuitenkin lamasta tuotantotaukoja pitäen, sillä varovainen Kustaa ei ollut sitoutunut taloudellisesti sisarustensa yrityksiin. Suvun nuoria ja sisaruksiaan hän kuitenkin tuki usein mm. opiskeluihin liittyen rahallisesti ja lainojen takaajana. Monien suvun yritysten kohtalona oli päätyä lopetuksiin ja myös konkurssiin 1930-luvun alussa suurena lama-aikana. Lamasta selvisivät myös täpärästi Niilon Keuruun tervatehdas ja Emilin kovasinveistämö.

Suku oli menettänyt monia yhteiseksi koettuja toimintoja siinä vaiheessa. Tilalle oli kuitenkin tullut Kustaa Lindemanin kuoltua vuonna 1922 vanhusten huoltoon, opiskeluun ja suvun yhteisiin sosiaalisiin tarkoituksiin perustettu Karoliina ja Kustaa Lindeman Säätiö. Siitä tuli yhteisö, joka satoi suvun jäsenet edelleen monella tavalla yhteen ja jonka piirissä puhkesi reippaitakin erimielisyyksiä. Syynä olivat melkein aina säätiön rahattomuus ja suuret pääasiassa Lindemanin taloon, Kirvesniemeen ja sukuhautaan kohdistuneet kulut. Suvun jäsenten kukkaroille jouduttiin tulemaan vuosikymmenten ajan jäsenmaksujen, lainojen ja vekseleitten muodossa. Vähitellen näihin velvollisuuksiin joutui mukaan vastahakoisesti seuraavakin monenkirjava sukupolvi. Tämän uuden sukupolven parissa vain harvat jatkoivat yrittäjinä.

Ammatillinen monimuotoisuus tuli vallitsevaksi piirteeksi suureksi kasvaneitten sukupolvien parissa, mutta pohjalla oli kuitenkin suvun kohtaloihin liittyvä tähän päivään asti toiminut sukuun kuuluvuuden tunne.



Tapahtumien pääosien esittäjiä ryhmäkuvassa vuonna 1916.

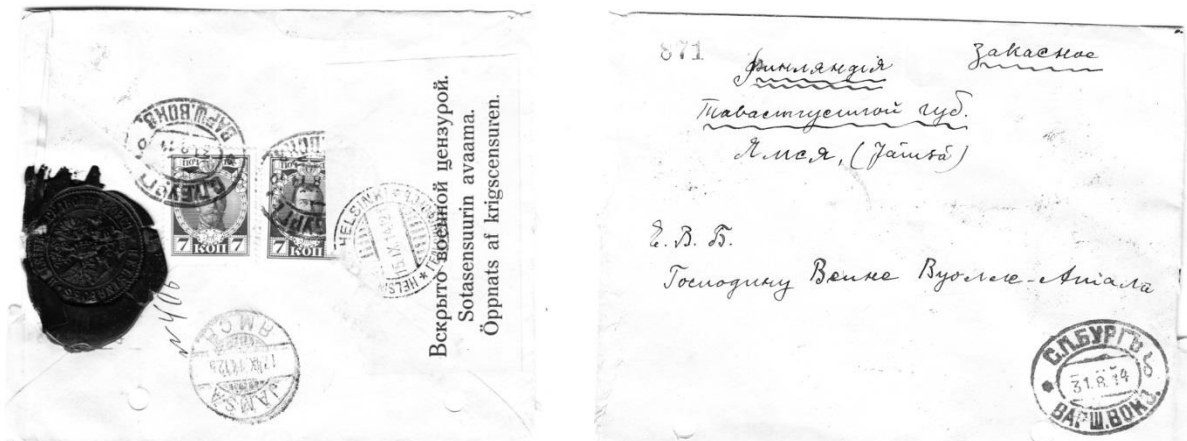
Ylärivissä vasemmalta lukien: Emil Kustaanpoika, Väinö, Ali, Jalmari, Niilo Kustaanpoika, Jaakko Kallio, Anni, Joonas ja Irja Joonantytär,  
Alarivissä vasemmalta: Helene, Anna K. , Aura, Kustaa Lindeman, Aino, Hanna, Esteri ja Verkkalan Kustaa. Edessä olevat lapset: Vasemmalta lukien Väinön tytär Marja-Helene, Väinö jr. Aimo ja Joonaan poika Esko.

PS. Saksasta tulleitten miniöitten opetuksia:

Lindemanin Helene-täti suututtuaan jostain syystä miehelleen Väinölle, kutsuu koulupoika Yrjölän Aarnon paikalle ja sanoo: ” Kuule Aarno, älä koskaan mene naimisiin ulkkomaalaisen kanssa”. Aarno toimikin aikanaan ko. neuvon mukaan.

Jalmarin puolison Claran neuvo kahvipöydässä 1960- luvulla meille opiskelijoille siitä, miten kieltäydytään kohteliaasti lisätarjoilusta: ”Ei sanota koskaan- Ei kiitos. Oikein sanotaan: Danke, ich bin schon angenehm gesättigt eli kiitos, olen jo mielisesti ravittu.” Samaan tapaan saivat häneltä diplomaattitason saksankielen opetusta mm. Urho Kekkonen ja monet muut tärkeät henkilöt

## LIITTEET:



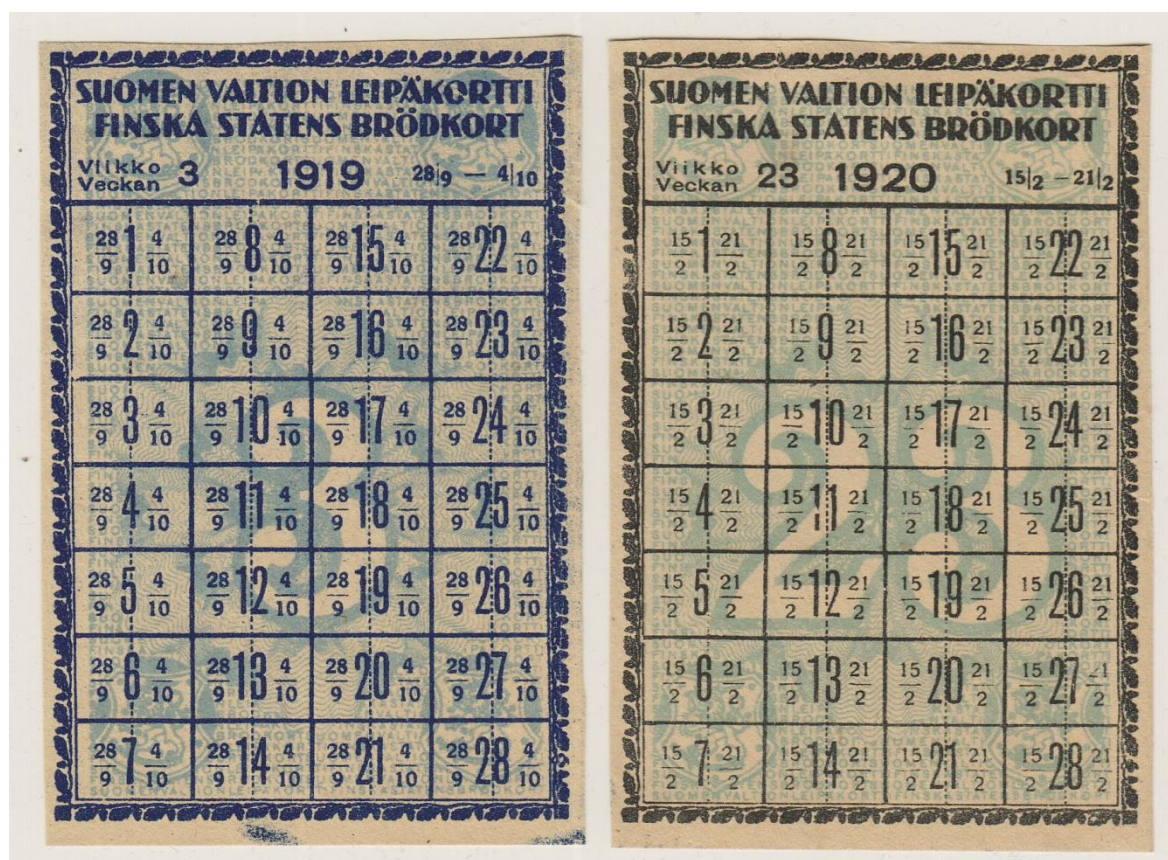
Yläkuvassa Alin ensimmäisen maailmansodan aikana Pietarin Varsovan asemalta lähettämä kirje Jämsään veljelleen Väinö Vuolle-Apialalle. Sen takasivulla ovat venäläinen valtionvaakunalla varustettu sinetti, Nikolai II:n postimerkit, lähetyspaikan leimat ja sensuurin avausta tarkoittava sinetöintitarra. Tämä tarkoittaa sitä, että aikanaan tuli olla tarkkana siitä, millaisia asioita kirjeessä käsitteli.



Kuva Risto V-A ja V-A Sukuarkisto

Vitikkalan kartano ja Lindemanin talo olivat sata vuotta sitten keskeisessä asemassa niissä tapahtumissa, joihin Vuolle-Apialan sisarukset joutuivat. Vitikkala on edelleen olemassa kuvan mukaisessa asussa vasemmalla, mutta sisäosiltaan kaupalliseksi tavarahalliksi muutettuna. Lindemanin talo on purettu 1970-luvulla.





Kuva RV-A

Vuodet vuoden 1918 sodan jälkeen olivat erittäin vaikeita juuri itsenäistyneessä Suomessa. Välittömästi sodan jälkeen Euroopasta levisi Espanjantauti, johon kuoli kaksikymmentätuhatta ihmistä koko maan alueella. Samanaikaisesti oli kova pula elintarvikkeista jolloin jouduttiin tiukkaan säännöstelyyn, joka kesti vähintään kaksi vuotta. Siitä todisteena ovat oheiset kuvat leipäkorteista. Kortteja käytettiin siten, että kaupassa sai ostaa leipää, jos oli ko. päivän ruutu kortista käyttämättä. Ostoksen yhteydessä myyjä leikkasi ruudun pois kortista. Tällä tavoin meitä edeltäville sukupolville ei toisen maailmansodan aikainen säännöstely elintarvikke- ym. kortteineen tullut vastaan mitenkään uutena asiana tai yllätyksenä.



Nikolain Ratsuväkiopiston ohjekirjan mukainen ratsastusasento.

**VUOLLE-APIALAN SUKUA KOSKEVIA  
JULKAISUJA:**

Koskenpään Terva- ja Tärpättitehdas Oy 2018	J+SS
Koskelan Mylly 2017	J+SS
Keuruun Terva Oy 2019	J+SS
Nahkureitten Orret 2015	J+SS
Koskenpään Huopatehdas Oy 2022	J+SS
Kalmavirran Kylä 2013	J
Vuolle-Apialan Suku 2014	J
Yrjölän talon historiaa 2016	J

(J – julkaisu, SS- sukuseuran nettisivu)